

**Alefirenko N. F., Zolotyh L. G., 2008:
Frazeologičeskij slovar': Kul'turno-
poznaveatel'noe prostranstvo ruskoj idiomatiki**

Moskva , OOO Izd-vo El'pis, 472 str.

Jurij Emanuel Rojs

IZVLEČEK: V prispevku avtor poroča o najnovejšem posebnem ruskem frazeološkem slovarju. V njem je na omejenem korpusu 352 frazemov obravnavan frazeološki pomen s stališča kulturno-spoznavalnega vidika. Slovar se končuje s poglavjem Konceptualni seznam frazemov (289 enot).

Alefirenko N. F., Zolotyh L. G., 2008: Dictionary of Idioms: The Cultural-Cognitive Space of Russian Idiomatrics. Moscow, OOO Izd-vo El'pis, 472 pp.

ABSTRACT: This article reports on the latest specialized Russian dictionary of idioms. It examines idiomatic meaning from the cultural and cognitive point of view based on a limited corpus of 352 idioms. The dictionary concludes with the section "A Conceptual List of Idioms" (289 items).

Gre za majhen slovar frazeološkega tipa, ki vključuje po abecednem redu 352 frazemov. Najprej je uvod, sledi seznam kratic, slovarski del (od str. 19–443), frazeološki pomen, bibliografski spisek, abecedno kazalo frazemov, kot sklep pa je poglavje konceptualni seznam frazemov (vseh je 289).

V Uvodu avtorja poudarjata, da je frazem »besedni kompleks tipa < *stroit* > *vozdušnye zamki*.« Za besedne zveze takšnega tipa je najustreznejši izraz *frazem*, ki je narejen po vzgledu *fonem, morfem, leksem, gramem, sintaksem in tekstem*. Celotnost frazemov v jeziku se po njiju imenuje frazemika ali idiomatika. Ne vemo pa, zakaj v nadaljevanju uporablja besedno zvezo »ustojčivye frazemy«. Slovar ne govori o jedrni besedi, marveč o semantičnih komponentah, ki izražajo kulturno oznako jezika. Sledi razlaga frazema: *banju zadavat'/zadat'/ustroit' komu (prost.)*. Pomen pa je: 1. zelo preklinjati, oštevati kogarkoli. 2. zelo pretepsti, pobiti ipd. Frazemi tega tipa nimajo besednega markerja. Kulturno-semantična markiranost izhaja iz sporočila, kako je Boleslav Hrabryj pogosto zahajal v parno kopel, s sabo pa je vzel pregrešne mlade ljudi in *zadaval im takuju banju*, da tega še dolgo niso mogli pozabiti. Obstaja pa tudi mnenje, da je ta frazem navadna kognitivna metafora, ker je človek, ko pride iz kopeli zelo podoben tistemu, ki so ga zelo ozmerjali ali premlatili. Navadno tudi ima rdeča lica, se poti, oči so videti utrujene.

Principi izbora in viri gradiva

1. Tu navajata avtorja splošno znano definicijo, kaj je frazem: ustaljena, vzpostavljiva besedna zveza ali stavek, ki je glede na strukturo ločeno oblikovan in ima določeno mero ekspresivnosti in konotacijo.

2. Frazem je kulturno markiran, ki je odsoten v drugih (celo sorodnih) jezikih ne glede na bližino komponentne sestave sorodnih jezikov.

3. Kulturno markirane so naslednje skupine frazemov:

a) Frazemi, ki izražajo elemente antične kulture (*ahillesova pjata*) (knjiž.),

b) Frazemi, izražajoči tipično ruske kulturnozgodovinske realije (*bit' baklušij*),

c) Frazemi, ki so na prvi pogled čisto ruski, zgodovinskokulturna analiza pa kaže, da so vzeti iz drugega jezika. To velja za rusificiran angl. frazem *Ring the bell > udar' v kolokol* (besedna zveza *ryndu bit'* se je dolgo časa uporabljala v mornariškem žargonu. Prevzet frazem ni bil spremenjen le fonetično, svoj pomen so izgubile tudi besede komponente (ring 'bej' se je preoblikovalo v rus. *rynda kolokol na korable; bell* – pomeni angl. 'kolokol', ki so ga spremenili v rus. glagol *bit'*).

č) Frazem, sestavljen iz besed narodnega jezika, a glede na semantiko je kulturno-narodna tvorba (*byt' v otvete*).

d) Frazem, oblikovan s frazeologizacijo fragmentov, npr.: < *hot'* > *vidit oko*, da *zub nejmët* (šalj).

e) Frazemi biblijskega porekla, npr.: *vnosit'* (*prinosit'*)/*vnesti* (*prinesti*) *svoju leptu* vo čto (iz evangelijske prilike).

f) Frazemi, ki izražajo etnokulturno specifiko (*kak s gusja voda*) in

g) Frazemi v narodnih vražah in običajih (*kak rukoj snjalo*).

Slovarski članek je razdeljen na tri osnovne dele: 1) Naslov, 2) funkcionalno gramatično in 3) ilustrativno lingvokulturološko pojasnilo, kako uporabljamo frazem. Npr.: ANIKA-VOIN (iron.) (takoj je podana stilnoplastna in ekspresivna značilnost): prepirljivec, pogumen le z besedami. Antonim: *Idti/pojti v ogon' i < v > vodu* za kogo, za čto, za kem (pog.); *ne < iz > robkogo (truslivo)desjatka (pog.)* –pogumen, hraber, nebojazljiv (o človeku).

Avtorja prištevata k frazeologiji pregovore in reke, npr.: *Appetit prihodit vo vremena edy*. Komponenta *appetit* je podana v treh kontekstih iz književnosti. Navedeni so tudi sinonimni frazemi: *Sljunki tekut (tekli/potekli)* u kogo. Navedeni so tudi antonimni frazemi, kot npr.: *do fonarja* komu, čto (grob., prostr.)

Včasih je slovarski članek z enim geslom natisnjen na več kot eni strani, npr.: beseda *ULICA/OTKRYVAT'/OTKRYT'/DAVAT'/DAT' ZELENUJU ULICU* komu, čemu. Sledi več ilustrativnih citatov.

N. A. Alefirenko še ob sklepu frazeološkega slovarja govori o frazeološkem pomenu. *Beseda Geštal't (nem. Gestalt)* mu pomeni strukturo asociativnega polja, ki s svojimi elementi označuje celoten prenos. Z izrazom *Frejm* (angl. *frame*) označuje večkomponentno strukturiranje stereotipne situacije predložnega tipa.

Dobra stran tega frazeološkega slovarja je med drugim to, da podaja v koncep-

tualnem seznamu frazeme, ki so tipični za neki pojem ali stanje. Oglejmo si besedo *OBMAN* (prevara): *moročit' /zamoročit' golovu; nesolono hlebavši; obvodit' /obvesti vokrug (krugom) pal'ca; ostavljat' /ostavat'sja s nosom; očki vtirat'; puskat' /pustit' pyl' v glaza.*

Največja pomanjkljivost tega frazeološkega slovarja je, da frazemi niso naglašeni. Uporabnik tega slovarja se mora opreti na slovar Russkoe literaturnoe proiznošenje i udarenie (ured. R. I. Avanesov in S. I. Ožegov, Moskva, 1960).